

ДИНАМІКА ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ

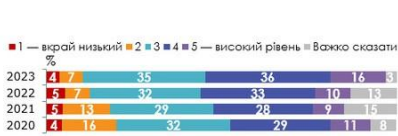
Під час повномасштабної війни росії проти України дезінформація стала одним із ключових інструментів інформаційної війни. Вона використовується для формування панічних настроїв, підризу довіри до влади та оборонних структур, маніпуляції міжнародною думкою, деморалізації військових і цивільних. Масштаб і швидкість поширення дезінформації зросли пропорційно до активності користувачів у соціальних мережах та цифровізації суспільства.

Динаміка дезінформації в умовах війни характеризується такими загальними особливостями:

1. Хвилеподібність — періоди активних інформаційних атак збігаються з ключовими військовими або політичними подіями.

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ В ЗМІ: ЧУТЛИВІСТЬ ДО ФЕЙКІВ

детектор медіа

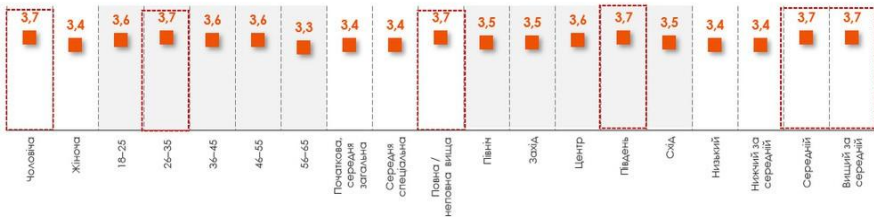

Середній бал оцінки
власної чутливості до
дезінформації за 5-
бальною шкалою

3,5
3,4
3,3
3,3

■ 52% аудиторії оцінюють свій рівень чутливості до дезінформації як вищий за середній або високий. А частка тих, хто вважає себе повністю некомпетентними у виріненні фейків, складає 11%.

Середній бал оцінки власної чутливості до фейків*

База: всі опитані, N= 2000 (2020 р.), N= 2000 (2021 р.), N= 1200 (2022 р.) та N= 1200 (2023 р.). Питання: Як би ви оцінили свою здатність відрізнати дезінформацію від достовірної інформації? Дайте оцінку за 10-бальною шкалою, де 1 – вкрай низький рівень, 10 – високий рівень.
* Різниця значуща на рівні 0,05.

45

3

2. Тематика змінюється разом із ситуацією на фронті — від фейків про «здачу міст» до маніпуляцій про «втому Заходу», «мобілізаційні жахи» тощо.

3. Удосконалення технологій — використання штучного інтелекту, дипфейків, генеративних зображень для підвищення правдоподібності.

4. Гібридність каналів — поєднання соцмереж,

³ Більше половини українців вважають, що мають високий рівень чутливості до дезінформації, — дослідження «Детектора медіа» - MediaSapiens.

месенджерів, псевдоаналітичних ресурсів, бот-мереж і “перевірених блогерів”, яких використовують як «місток довіри».

Етапи та особливості дезінформації під час війни

Перший етап (лютий–квітень 2022 року).

Характеризувався максимальною інтенсивністю фейків, спрямованих на створення паніки:

- повідомлення про захоплення великих міст;
- підроблені відео нібито з «капітуляцією» української влади;
- фейки про масове введення російських військ у центральні області; • вкиди щодо “повної відсутності ППО”.

Цей період має найстрімкіший ріст дезінформації, оскільки ворог намагався паралізувати волю до опору.

Другий етап (літо–осінь 2022 року).

Зміщення акцентів дезінформації на теми:

- економічної нестабільності;
- перебоїв із паливом;
- “втечі українців з країни”;
- дискредитації ЗСУ перед контрнаступами.

Інтенсивність атак зростала перед ключовими операціями — у Харківській і Херсонській областях.

Третій етап (2023 рік).

Фокус дезінформації переходить на:

- міжнародну підтримку України;
- нібито “втому партнерів”;
- внутрішньополітичні конфлікти;
- мобілізаційні маніпуляції.

Значно активізувалися блогери-агенти впливу, які маскують фейки під «аналітику», а також Telegram-канали з великою кількістю ботів.

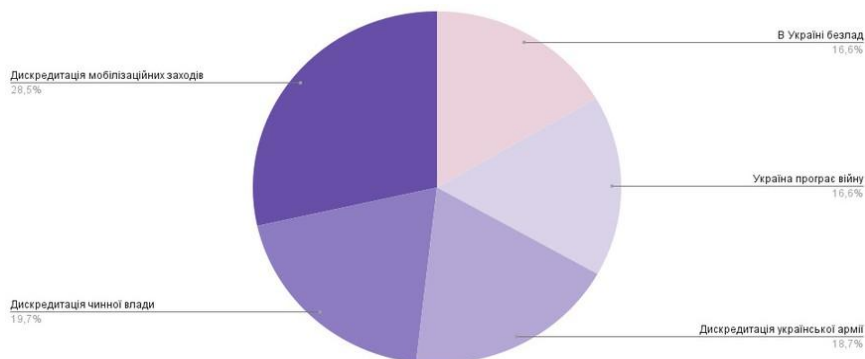
Четвертий етап (2024–2025 роки).

Тут домінують:

- технологічно складні маніпуляції — дипфейки, синтезовані аудіо, фото та відео;
- фейки, які повторюються циклічно і підлаштовуються під нові обставини;
- “експертні” фейкові прогнози стосовно фронту, мобілізації чи політичних рішень;
- масовані атаки під час міжнародних самітів, оголошень військової допомоги, виборів у країнах-

партнерах.

4

Використовуються для швидкого вірусного поширення емоційного контенту. Переважають короткі відео, які легко сприймаються та важко перевіряються.

Telegram.

Найнебезпечніша платформа, оскільки дозволяє анонімність. Тут поширюються:

- “зливи” нібито з Генштабу;
- фейкові розсилки про обстріли;
- маніпулятивні фото з місць подій.

Бот-мережі.

Скоординовані акаунти створюють ілюзію

⁴ <https://gwaramedia.com/khvyli-dezinformatsii-zymy-lita-2024-roku-analiz-vid-gvara-media/>

“суспільної думки”, масово репостять однакові повідомлення.

Медійні псевдоресурси.

Сайти, що імітують новинні платформи, але публікують фейки під виглядом журналістських матеріалів.

Дипфейки та штучний інтелект.

Окрема тенденція — генеративні ролики з «висловлюваннями українських посадовців» та фейковими голосами.

Дезінформація є одним із найважливіших стратегічних інструментів агресора, а її динаміка змінюється відповідно до воєнних, політичних і соціальних факторів.

Вона стала постійним елементом сучасної війни та безпосередньо впливає на стійкість суспільства, ефективність державних рішень і міжнародну підтримку України.

Україні необхідно продовжувати:

- посилювати інформаційну безпеку;
- розвивати системи моніторингу фейків;

- покращувати цифрову грамотність населення;
- підтримувати швидку, прозору та регулярну офіційну комунікацію.

Тільки комплексний підхід забезпечить стійкість до інформаційних атак і зменшить їхній вплив на суспільство та державу